

HISTORIA

Opis arkuszy egzaminacyjnych

Arkusze egzaminacyjne z historii zostały opracowane na dwóch poziomach:

- podstawowym – Arkusz I (MHI-P1_1P-132)
- rozszerzonym – Arkusz II (MHI-R1_1P-132).

Arkusz I zawierał 31 zadań. Tematyka zadań egzaminacyjnych obejmowała umiejętności z podstawy programowej. Zdający mógł uzyskać maksymalnie 100 pkt punktów. Egzamin na tym poziomie trwał 120 minut.

Arkusz II zawierał zadań 26 sprawdzających wiedzę i umiejętności opisane w wymaganiach egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego i rozszerzonego. Zdający mógł uzyskać maksymalnie 50 pkt punktów. Egzamin na tym poziomie trwał 180 minut.

Zadania w arkuszach dla poziomu podstawowego i rozszerzonego sprawdzały umiejętności z trzech obszarów standardów wymagań egzaminacyjnych. Dobór treści wykorzystanych w zadaniach egzaminacyjnych wynikał z *Podstawy Programowej* i pozwalał zdającemu na ich poprawne rozwiązanie.

Na podstawie analizy wyników egzaminu można stwierdzić, że arkusze dla poziomu podstawowego i rozszerzonego uwzględniały możliwości zdających, adekwatne do wybranego poziomu. Wysoka zdawalność oraz uzyskiwane wyniki na poziomie podstawowym oraz rozszerzonym pozwalają wnioskować, że wybrali go uczniowie dobrze przygotowani do egzaminu maturalnego.

Arkusz I – poziom podstawowy

Rozdział I

Zadania, które okazały się najłatwiejsze, sprawdzały umiejętności z I i II obszaru wymagań egzaminacyjnych. Dotyczą one znajomości faktów i wydarzeń historycznych oraz różnorodnych form korzystania z informacji zawartych w źródłach. Zdający wykazali się znajomością skutków wydarzenia opisanego w źródle oraz umiejętnością identyfikacji postaci przedstawionych w źródle ikonograficznym.

Umiejętności te były sprawdzane zadaniami numer 14B, 14C i 25B.

Przykładowe zadania

Zadanie 14B. (1 pkt)

Na podstawie fragmentu *Nowej gigantomachii* Augustyna Kordeckiego wykonaj polecenia.

Roku następnego, niby bicz Boży, przeciwko Polakom wyruszył z północy Karol Gustaw [...]. Po zajęciu Wielkopolski [...] umyślił, aby napaść na klasztor częstochowski. [...]Wszelkich

środków chwycił się nieprzyjaciół, aby srogością wojny i przestachem przerazić serca oblężonych. [...] Następnym dni i nocy roztaczały się mgły, zapewne dzieło złego ducha, które swoją gęstością tak dalece przeszkadzały, iż ogromnych machin wojennych [...] nie można było dojrzeć. [...] Dlatego polecono jednemu z ojców, ażeby przeciw gusłom nieprzyjacielskim wzywał potęgi Boskiej, powietrze zaciemnione egzorcyzmami oczyszczał i broń oblężonych błogosławił, co tak dalece było skutecznym, iż [...] ciemności z powietrza ustąpiły [...], a nieprzyjaciół ginął.

[w:] *Panowanie Jana Kazimierza w świetle źródeł*, Kraków 1923, s. 12–13.

Jakim rezultatem dla Polaków zakończyło się to oblężenie?

Sprawdzane umiejętności:

Zadanie sprawdzało umiejętność wpisującą się w I obszar wymagań egzaminacyjnych. Zdający powinni wykazać się znajomością rezultatu opisanego wydarzenia (I 5).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,91	0,92	0,86

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Oblężenie zakończyło się sukcesem obrońców.

Komentarz:

Większość zdających udzieliła poprawnej odpowiedzi, zatem można wnioskować, że maturzyści znają zarówno wydarzenie, o którym mowa w tekście, jak i jego rezultat.

Zadanie 25B. (2 pkt)

Na podstawie rysunku opublikowanego w polskim czasopiśmie satyrycznym w 1939 r. wykonaj polecenia.

Na rysunku w satyryczny sposób przedstawiono *politykę równowagi* realizowaną przez ministra J. Becka. Na czołgu wyposażonym w dwie lufy położono trzecią, która pełni funkcję równoważni, na której umieszczono trzy postaci: Józefa Becka [w środku] oraz Adolfa Hitlera i Józefa Stalina [po obu stronach równoważni]. Zadaniem zdającego było poprawne rozpoznanie skrajnie rozmieszczonych postaci.

[w:] „Wróble na Dachy” 1939, nr 3, okładka.

Rozpoznaj postaci [oznaczone numerami 1. i 2.] przedstawione na rysunku.

Sprawdzane umiejętności:

Zadanie sprawdzało umiejętność z II obszaru standardów egzaminacyjnych (II 7), polegającą na korzystaniu z różnorodnych źródeł informacji historycznej, czyli na identyfikacji postaci w satyryczny sposób przedstawionych na rysunku.

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,94	0,95	0,94
Poprawny zapis rozwiązania: 1. (Józef) Stalin 2. (Adolf) Hitler		
Komentarz: Maturzyści poprawnie rozpoznali obie wymagane postaci. Można stwierdzić, że satyryczne wizerunki zarówno Adolfa Hitlera, jak i Józefa Stalina, są zdającym bardzo dobrze znane. W udzieleniu poprawnej odpowiedzi pomocny okazał się zapewne podpis pod rysunkiem wskazujący na <i>politykę równowagi</i> .		

Rozdział II

Zadania, które okazały się umiarkowanie trudne, sprawdzały umiejętności z II obszaru wymagań egzaminacyjnych. Dotyczą one umiejętności porządkowania chronologicznego wydarzeń oraz sytuowania wydarzeń w czasie.

W grupie zadań umiarkowanie trudnych znalazła się największa liczba zadań, sprawdzających różnorodne umiejętności z zakresu organizacji i struktury państw, funkcjonowania systemów politycznych, struktury społeczeństw oraz organizacji życia gospodarczego, wydarzeń politycznych i militarnych oraz konfliktów i kryzysów społecznych, gospodarczych, religijnych i ideologicznych, działalności najważniejszych postaci, dynastii, grup społecznych, życia religijnego, osiągnięć cywilizacyjnych oraz osiągnięć kultury i sztuki, myśli politycznej, społecznej i filozoficznej,

W grupie zadań umiarkowanie trudnych są zadania:

2c., 2., 3., 8a., 8b., 8c., 8., 9., 10b., 10c., 10., 11b., 12a., 12c., 13b., 13., 15a., 15b., 15c., 15f., 15., 18., 19a., 19b., 19c., 19., 23., 25., 26b., 26., 29b.

Przykładowe zadania

Zadanie 3. (2 pkt)

Spośród wymienionych wydarzeń wybierz chronologicznie pierwsze i oznacz je literą A oraz chronologicznie ostatnie i oznacz je literą B.

Pierwsze igrzyska sportowe w Olimpii

Spisanie kodeksu Hammurabiego w Babilonie

Wzniesienie piramidy Cheopsa w Egipcie

Reforma kalendarza dokonana przez Gajusza Juliusza Cezara

Wzniesienie świątyni w Jerozolimie za panowania Salomona

Pożar Rzymu za panowania cesarza Nerona

Sprawdzane umiejętności:

Zadanie sprawdzało umiejętność uporządkowania chronologicznego wydarzeń historycznych ze starożytności, z II obszaru wymagań egzaminacyjnych (II 1).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,52	0,52	0,57

Poprawny zapis rozwiązania:

Wzniesienie piramidy Cheopsa w Egipcie – A

Pożar Rzymu za panowania Nerona – B

Komentarz:

Zdający na ogół poprawnie rozwiązywali zadanie. Wśród błędnych wskazań wydarzenia chronologicznie pierwszego najczęściej pojawiało się *spisanie kodeksu Hammurabiego*, natomiast wśród wydarzeń chronologicznie ostatnich najczęściej błędnie wskazywano *reformę kalendarza dokonaną przez Gajusza Juliusza Cezara*.

Zadanie 15C. (3 pkt)

Na podstawie tekstu i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Opatów to miasto nad Opatówką (lewy dopływ Wisły). Był to gród na szlaku handlowym z Rusi do Wielkopolski, wzmiankowany w XII w. Miasto zostało po raz pierwszy lokowane w 1282 r.; do początku XVI w. było własnością biskupów lubuskich, a następnie rodzin magnackich. W XV–XVIII w. Opatów był miejscem sejmików województwa sandomierskiego, ośrodkiem rzemieślniczym i handlowym. Od 1795 r. Opatów znalazł się w zaborze austriackim, później – od 1809 r. w Księstwie Warszawskim, a od 1815 r. w Królestwie Polskim. 21 lutego 1864 r. pod Opatowem rozegrała się bitwa z wojskiem rosyjskim zakończona porażką powstańców z korpusu generała Józefa Hauke-Bosaka. W 1939 r. 62% mieszkańców Opatowa stanowili Żydzi. W czasie II wojny światowej utworzono w mieście getto, z którego Żydów wywożono do obozu zagłady. Po II wojnie światowej w Opatowie rozwinął się przemysł mechaniczny, odzieżowy, spożywczy. Głównym zabytkiem Opatowa jest kolegiata wzniesiona w pierwszej połowie XII w., a kilkakrotnie przebudowywana, m.in. w XIII i XVIII w.

Na podstawie: *Nowa encyklopedia powszechna PWN*, t. 4, Warszawa 1996, s. 649.

Opatów w latach 1795–1830 trzykrotnie zmieniał przynależność państwową.

Uzupełnij tabelę, wpisując nazwy dynastii panujących w państwach, w granicach których znalazł się Opatów. Nazwy dynastii wybierz spośród następujących:

Habsburgowie, Hohenzollernowie, Romanowowie, Wettinowie.

Okres w historii miasta	Dynastia panująca w państwie, w którego granicach znajdowało się miasto
1. Od III rozbioru Polski do włączenia miasta do Księstwa Warszawskiego	
2. Od włączenia miasta do Księstwa Warszawskiego do klęski Napoleona w wyprawie na Rosję	
3. Od zakończenia kongresu wiedeńskiego do wybuchu powstania listopadowego	

Sprawdzane umiejętności:

Zadanie sprawdzało umiejętność usytuowania wydarzeń dotyczących dziejów miejscowości w czasie panowania dynastii (II 1).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,52	0,53	0,49

Poprawny zapis rozwiązania:

1. Habsburgowie
2. Wettinowie
3. Romanowowie

Komentarz:

Maturzyści na ogół poprawnie rozwiązywali zadanie. Najczęściej popełnianym błędem było podawanie dynastii Hohenzollernów, zamiast dynastii Habsburgów.

Rozdział III

Zadania trudne i bardzo trudne sprawdzały umiejętności z II i III obszaru standardów egzaminacyjnych. Dotyczą umiejętności uogólniania informacji, wyszukania informacji w tekście, wykorzystania informacji zawartych w tekście w celu usytuowania opisanych wydarzeń w czasie, wskazania podobieństwa skutków wydarzeń.

Umiejętności te były sprawdzane między innymi zadaniami numer:

1a.,1b.,1.,2b.,4a.,4.,6.,7.,10a.,11.,12b.,12.,13c.,16.,17.,18a.,21a.,21b.,21c.,21.,22.,24a.,24b.,24.,25a.,25c.,26c.,26d.,27.,28.,29a.,29.,

Przykłady zadań

Zadanie 4A. (1 pkt)

Na podstawie fragmentu *Historii rzymskiej Appiana z Aleksandrii* wykonaj polecenia.

Odplłynął Scypion z Afryki do Italii z całym wojskiem i odbył wjazd do Rzymu [...], jakiego przedtem nie widziano. Obyczaję, jakich się przy tym nieprzerwanie do dziś dnia jeszcze przestrzega, są następujące. Wszyscy są przybrani w wieńce. Pochód otwierają trębacze i wozy z łupami. Z kolei niosą wieże przedstawiające zdobyte miasta, malowidła i obrazy wydarzeń, następnie złoto i srebro. [...] Potem idą białe woły, a za wołami słonie, dalej wodzowie Kartagińczyków [...], którzy dostali się do niewoli. [...] Za nimi idzie gromada ludzi z kadzielnicami, a następnie wśród dymu kadzideł wódz na rydwanie pomalowanym różnymi barwami, mając na głowie wieniec ze złota i kosztownych kamieni, przybrany obyczajem ojców w purpurową szatę, na której są wyhaftowane złote gwiazdy; w ręce trzyma berło z kości słoniowej i gałązkę wawrzynu, którą Rzymianie z dawien dawna uważają za oznakę zwycięstwa.

[w:] S. Sprawski, G. Chomicki, *Starożytność. Teksty źródłowe, komentarze i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 1999, s. 238–239.

Podaj nazwę uroczystości opisanej w tekście.

Sprawdzane umiejętności:		
Zadanie sprawdzało umiejętność zapisaną w II obszarze standardów egzaminacyjnych i wymagało od zdających wykazania się umiejętnością uogólnienia informacji z tekstu (II 5).		
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,24	0,24	0,23
Poprawny zapis rozwiązania:		
triumf		
1 p. – za podanie poprawnej nazwy uroczystości opisanej w tekście		
Komentarz:		
Zadanie dla maturzystów okazało się trudne, mieli problemy z podaniem poprawnej nazwy uroczystości opisanej w tekście. Zdający podawali błędne nazwy uroczystości np. <i>igrzyska</i> , <i>defilad</i> , <i>parada</i> lub nie podawali nazwy lecz stosowali formę opisową z częstą błędną zawartością merytoryczną np. <i>powrót żołnierzy z bitwy</i> , <i>powitanie wojska wracającego do Rzymu</i> , <i>wjazd bo bitwie</i> , <i>uroczysty pochód</i> .		

Zadanie 11A. (1 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego wykonaj polecenia.

[Aby] kupcy z Węgier, lub ze Sącza, lub z jakichkolwiek innych miejsc z miedzią i innymi towarami ku Toruniowi [płynąc], w kraju rozprawdzać [ich] nie śmieli, jeśli przedtem wymieniona miedź i towary do Krakowa sprowadzone nie zostałyby [i] złożone na składzie.

[w:] *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole*, nr 8, Warszawa 1959, s. 19.

Podaj nazwę przywileju nadanego Krakowowi.

Sprawdzane umiejętności:

Zadaniem zdających było wyszukanie informacji w tekście. Zadanie sprawdzało umiejętności z II obszaru standardów (II 7).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,17	0,20	0,06

Poprawny zapis rozwiązania:

prawo składu

1 p. – za podanie prawidłowej nazwy przywileju dla Krakowa

Komentarz:

Zdający mieli duże problemy z rozwiązaniem tego zadania. Nie zrozumieli znaczenia wyrazu *przywilej*, który w kontekście tego zadania należało rozumieć jako *prawo*. Nazwy przywileju poszukiwali wśród przywilejów szlacheckich, stąd wśród błędnych odpowiedzi pojawiały się przywileje: *piotrkowski*, *nieszawski*, *jedleński*, *krakowski* itp. Błędne odpowiedzi zdających wskazują jednocześnie na nieznajomość przywilejów szlacheckich.

Zadanie 12B. (1 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Nie mały rozruch się stał w Wilnie. [...] Księgi ewangelickie przed kościołem św. Jana popalone są. [...] Dwu ministrów ewangelickich żacy ze szkoły św. Jana na ulicy mało nie ukamienowali, a nadto pogroźki czynią, jakoby zbory spustoszyć i zburzyć chcieli. [...] W tych państwach, gdzie gwałtem, ogniem i mieczem, a nie nauką i dobrymi obyczajami wiarę umacniać chcą, wielkie rozlanie krwi i wojny dzieją się, czego my nieradzi byśmy widzieli u nas. [...] Przeto my nikogo do wiary gwałtem cisnąć nie chcemy, ale według przysięgi naszej [...] pokój między różnymi w wierze chcąc zachować i bronić rozkazujemy, jeśli kto rozruchy będzie wszczynał, tedy abyście go zatrzymali i nam o tym znać dali koniecznie. Z obozu naszego pod Pskowem, 30 września 1581 roku.

[w:] *Polska za pierwszych królów elekcyjnych (1572–1586)*, Kraków 1928, s. 30–31.

Podaj nazwę dokumentu, na którego zaprzysiężenie powołał się król w swoim rozkazie.

Sprawdzane umiejętności:

Od maturzystów oczekiwano wykazania się umiejętnością uogólnienia informacji w celu rozpoznania dokumentu. Zadanie wpisuje się w II obszar standardów egzaminacyjnych (II 5).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,24	0,26	0,12

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

konfederacja warszawska (akt konfederacji warszawskiej)

Dopuszczalna odpowiedź: artykuły henrykowskie, do których włączono postanowienia konfederacji warszawskiej.

1 p. – za podanie poprawnej nazwy dokumentu

Komentarz:

Zdający mieli problem z podaniem nazwy dokumentu, ponieważ nie dostrzegli związków przyczynowo – skutkowych oraz nie wykazali się zrozumieniem zagadnienia poruszonego w tekście źródłowym. Fragmentaryczna wiedza maturzystów spowodowała, że wymaganego dokumentu poszukiwali w czasach panowania Stefana Batorego, zapominając, że każdy nowo obrany król zaprzysięgał artykuły henrykowskie, do których wciągnięto akt konfederacji warszawskiej. Zatem zdający powinien nie tylko wykazać się znajomością faktów, ale przede wszystkim rozumieć problem poruszony w tekście źródłowym.

Zadanie 29A. (1 pkt)**Na podstawie tekstu wykonaj polecenia.**

Cały „październik” był w gruncie rzeczy wielkim sowieckim sukcesem politycznym. Chruszczow przyleciał do Warszawy niewątpliwie przerażony tym, co się tam działo. [...] Panuje przekonanie, że Warszawa była sowiecką porażką, a Budapeszt zwycięstwem. W rzeczywistości [...] w Warszawie i Budapeszcie Chruszczow odniósł w końcu te same efekty: tylko że w Warszawie przy pomocy jednej gabinetowej rozmowy, a w Budapeszcie kosztem strat nieobliczalnych [...].

[w:] W. Jedlicki, *Klub Krzywego Koła*, Paryż, 1963, s. 37.

Podaj rok, w którym doszło do wydarzeń opisanych w tekście.

Sprawdzane umiejętności:

Zadanie wymagało od zdających wykazania się umiejętnością wykorzystania informacji zawartych w tekście w celu usytuowania opisanych wydarzeń w czasie. Zadanie sprawdza umiejętności z II obszaru standardów (II 2).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,24	0,25	0,18

Poprawny zapis rozwiązania:

1956 r.

1 p. – za podanie roku wydarzeń opisanych w tekście

Komentarz:

Zadanie okazało się trudne dla zdających. Nieznajomość wydarzeń *październikowych* wskazuje na słabe opanowanie najnowszej historii Polski i to w zakresie podstawowych faktów. Wśród błędnych odpowiedzi maturzyści podawali rok: 1968, 1970, 1976, 1980, a nawet 1989. Popelnione błędy pozwalają wyciągnąć wniosek dotyczący niezadawalającej znajomości ważnych wydarzeń politycznych, występujących w okresie powojennym w Polsce.

Zadanie 29C. (1 pkt)**Na podstawie tekstu wykonaj polecenia.**

Cały „październik” był w gruncie rzeczy wielkim sowieckim sukcesem politycznym. Chruszczow przyleciał do Warszawy niewątpliwie przerażony tym, co się tam działo. [...] Panuje przekonanie, że Warszawa była sowiecką porażką, a Budapeszt zwycięstwem. W rzeczywistości [...] w Warszawie i Budapeszcie Chruszczow odniósł w końcu te same efekty: tylko że w Warszawie przy pomocy jednej gabinetowej rozmowy, a w Budapeszcie kosztem strat nieobliczalnych [...].

[w:] W. Jedlicki, *Klub Krzywego Koła*, Paryż, 1963, s. 37.

Wyjaśnij wskazane w tekście podobieństwo skutków wydarzeń w obu państwach.

Sprawdzane umiejętności:

Zadanie wymagało od zdających wykazania się umiejętnością wskazania podobieństwa skutków wydarzeń w obu państwach i wpisuje się w III obszar standardów (III 1).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,17	0,18	0,12

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

W obu państwach – w Polsce i na Węgrzech utrzymana została dominacja radziecka.

1 p. – za poprawne wyjaśnienie

Komentarz:

Zdający mieli poważny problem z wyjaśnieniem wskazanych w tekście podobieństw w zakresie skutków wydarzeń dla obu państw. Powinni wykazać się trudną dla nich umiejętnością złożoną, mianowicie znaleźć podobieństwa, ale nie samych wydarzeń tylko ich skutków. Dlatego właśnie, nie radząc sobie z tym poleceniem, najczęściej popełniali błąd polegający na poszukiwaniu podobieństw w obrębie wydarzeń, a nie ich skutków, np. *zarówno w Warszawie, jak i w Budapeszcie próbowano uwolnić się od sowieckiej dominacji*.

Arkusz II – poziom rozszerzony

Rozdział I

Zadania, które okazały się najłatwiejsze, sprawdzały umiejętności z II i III obszaru wymagań egzaminacyjnych. Dotyczą one umiejętności uogólnienia informacji z tekstu źródłowego oraz porównywania i wskazywania podobieństw.

Umiejętności te były sprawdzane zadaniami numer 8A i 19.

Zadanie 8A. (1 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Naród angielski jest jedynym narodem na ziemi, który [...] stworzył ów mądry ustrój odznaczający się tym, iż monarcha jest wszechpotężny tam, gdzie może czynić dobrze, a tam, gdzie mógłby zła narobić, ma ręce związane; ustrój, w którym panowie są wielcy, lecz nie samowolni i nie mają wasalów, a lud dzieli władzę, nie wprowadzając zamętu. Izba Lordów i Izba Gmin są arbitrami narodu, król zaś jest superarbitrem.

[w:] Teksty źródłowe do nauki historii w szkole, nr 21, Warszawa 1961, s. 15.

Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Mądry ustrój, o którym mowa w tekście, to

1. monarchia absolutna.
2. monarchia parlamentarna.
3. monarchia patrymonialna.
4. monarchia stanowa.

Sprawdzane umiejętności:

Zadanie wymagało od zdających wykazania się umiejętnością uogólnienia informacji z tekstu źródłowego i sprawdzało umiejętności z II obszaru standardów egzaminacyjnych (II 5 P).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,92	0,93	0,91

Poprawny zapis rozwiązania:

2.

1 p. – za wskazanie właściwej nazwy ustroju

Komentarz:

Zdający wykazali się umiejętnością uogólnienia informacji zawartych w tekście. Niewątpliwie pomocna okazała się posiadana wiedza na temat monarchii parlamentarnej oraz jej cech charakterystycznych. Zapewne wpływ na dużą ilość poprawnych odpowiedzi ma wzrastające wśród młodzieży zainteresowanie historią Anglii.

Zadanie 19. (1 pkt)

Na podstawie źródeł B i D wykonaj polecenie.

Źródło B**Fragm. Żywotów sławnych mężów Plutarcha**

[w:] *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole*, nr 2, Warszawa 1960, s. 36.

Tymczasem wodzowie Dariusza zmobilizowali wielką armię, stanęli z nią nad rzeką [Granik], by Aleksandrowi przeszkodzić w jej sforsowaniu. [...] Lecz tu większość jego wojsk bała się zarówno głębokości rzeki, jak i stromych i poszarpanych jej brzegów [...]. Sam Aleksander pierwszy rzucił się do rzeki [...]. Posypały się zaraz z przeciwnego brzegu pociski, lecz on, mimo że [...] rzeka rwąca znosiła go na falach, parł robiąc wrażenie szaleńca [...]. Przez rzekę przeszła falanga [...] i starła się z siłami perskich wojsk pieszych. Te jednak nie zdołały stawić jej silnego i długiego oporu i wkrótce rzuciły się do ucieczki.

Źródło D**Fragm. dziejów Rzymu Tytusa Liwiusza**

[w:] Tytus Liwiusz, *Dzieje od założenia miasta Rzymu. Wybór*, Wrocław 2004, s. 268, 276, 279.

Hannibal wkroczył z armią na ich terytorium [...] i uderzył na miasto [Sagunt]*. [...] Osobiście zagrzewał do boju i uczestniczył w bitwie w tej stronie, gdzie toczono ruchomą wieżę, wyższą nad wszystkie szanse miasta. Przysunięto ją do murów, a ona dzięki swym katapultom i balistom, [...] wnet zniosła obrońców z muru. [...] Obie strony z największym wysiłkiem [...] walczyły. Jednak [...] wskutek długotrwałej blokady brak wszystkiego stawał się [dla obleganych] coraz bardziej dotkliwy, a nadzieja pomocy z zewnątrz coraz bardziej malała: Rzymianie, ich jedyna nadzieja, byli tak daleko, a cała przestrzeń wokół była w rękach wroga! [...] Miasto zdobyto wraz z ogromnym łupem.

* Sagunt – miasto we wsch. Hiszpanii, sprzymierzone z Rzymem.

Czy Hannibal i Aleksander Wielki stosowali podobny sposób dowodzenia armią?

Odpowiedź uzasadnij.

Sprawdzane umiejętności:

Zadanie wymagało od zdających porównania sposobów dowodzenia armią i wskazania podobieństw między nimi, wpisuje się w III obszar standardów egzaminacyjnych (III 1 R).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,91	0,91	0,83

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Hannibal i Aleksander Wielki stosowali podobny sposób dowodzenia armią.

Przykładowe uzasadnienie:

- Dowódcy bezpośrednio uczestniczyli w bitwie, walcząc w pierwszym szeregu.
- Obaj dowódcy dawali dobry przykład wojownikom swoją odważną postawą.

1 p. – za odpowiedź zawierającą dwa elementy: zajęcie właściwego stanowiska i uzasadnienie wynikające z analizy źródeł

Komentarz:

Zdający wykazali się umiejętnością porównania sposobów dowodzenia armią Hannibala i Aleksandra Wielkiego. Wykazali się również znajomością problematyki, do czego niewątpliwie przyczynił się fakt poruszenie podobnej tematyki w jednym z wypracowań podczas ubiegłorocznego egzaminu maturalnego.

Rozdział II

Zadania, które okazały się umiarkowanie trudne, sprawdzały umiejętności z III obszaru wymagań egzaminacyjnych. Dotyczą one umiejętności analizy źródła ikonograficznego wraz z uzasadnieniem sformułowanej tezy oraz umiejętności analizy różnych interpretacji okoliczności koronacji Bolesława Chrobrego.

Zadania umiarkowanie trudne to: 1.,2.,3.,4.,5a.,5b.,5.,7.,8b.,10b.,11.,12a.,12b.,12.,17.,20.,

Przykładowe zadania

Zadanie 3. (1 pkt)

Na podstawie ilustracji przedstawiającej rzymską płaskorzeźbę wykonaj polecenie.

[w:] S. Sprawski, G. Chomicki, *Starożytność. Teksty źródłowe, komentarze i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 1999, il. 18 b.

Na ilustracji przedstawiono rzymską płaskorzeźbę ukazującą wjazd triumfalny

Podaj dwa argumenty świadczące o tym, że na płaskorzeźbie przedstawiono scenę tryumfu.

Sprawdzane umiejętności:

Od maturzystów wymagano umiejętności analizy źródła ikonograficznego wraz z uzasadnieniem sformułowanej tezy, która wpisuje się w III obszar wymagań egzaminacyjnych (III 3 P).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,62	0,62	0,70

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

- na płaskorzeźbie jest uwidoczniony łuk tryumfalny, pod którym ma przejechać zwycięzca
- zwycięstwo oznajmniają fanfary – widoczni trębacze, którzy poprzedzają rydwan
- nad zwycięskim wodzem unosi się skrzydlata bogini zwycięstwa (Wiktoria) Nike

1 p. – za podanie dwóch argumentów

Komentarz:

Maturzyści na ogół udzielali poprawnych odpowiedzi. Najczęściej pojawiały się następujące błędne argumenty: *bogato zdobiony wóz, rydwan ciągnięty przez białe konie, równy marsz koni i obecność konia, pięknie zdobiony powóz, dumna postawa konia wjeżdżającego przez bramę triumfalną, konie z podniesionymi kopytami na znak zwycięstwa, obecność anioła, który czuwa nad zwycięstwem, anioł towarzyszy dowódcy.*

Zadanie 4. (1 pkt)

Na podstawie źródeł wykonaj polecenie.

Źródło 1. Fragment *Roczników kwedlinburskich* (roczniki spisywane w jednym z klasztorów niemieckich)

1025. Bolesław, książę polski, dowiedziawszy się o śmierci cesarza Henryka, [...] przywłaszczył sobie nieprzystojnie koronę [królewską] [...]. Za tę jego zuchwałość Bóg szybko go pokarał, albowiem w krótkim czasie zmarł [...].

[w:] *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole*, nr 5, Warszawa 1959, s. 35.

Źródło 2. Fragment obrazu Jana Matejki z cyklu *Dzieje cywilizacji w Polsce*

Objaśnienia:

postać klęcząca: Bolesław Chrobry (zm. 1025);

postaci stojące od lewej: Radzim-Gaudenty (zm. ok. 1016) – pierwszy arcybiskup

gnieźnieński, Reinbern (zm. ok. 1013) – pierwszy biskup kołobrzeski, Otton III (zm. 1002) – cesarz rzymski.

Na podstawie: E. Suchodolska, M. Wrede, *Jan Matejko. Dzieje cywilizacji w Polsce*, Warszawa 1998, s. 26–27.

Czy Jan Matejko stworzył wizję koronacji Bolesława Chrobrego zgodną z informacjami zawartymi w *Rocznikach kwedlinburskich*? Odpowiedź uzasadnij.

Sprawdzane umiejętności:

Od maturzystów wymagano umiejętności analizy różnych interpretacji okoliczności koronacji Bolesława Chrobrego, która wpisuje się w III obszar wymagań egzaminacyjnych (III 2 P).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,64	0,65	0,52

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Wizja Jana Matejki nie jest zgodna z informacjami zawartymi w rocznikach.

Przykładowe uzasadnienie:

- Roczники podają, że koronacja odbyła się w 1025 r., natomiast poza Bolesławem Chrobrym wszyscy przedstawieni przez malarza uczestnicy tego wydarzenia zmarli przed 1025 r.
- Cesarz Henryk, o którym mowa w rocznikach, panował dopiero po śmierci przedstawionego na obrazie Ottona III.

- Roczniki podają, że Bolesław koronował się bez udziału cesarza, a Matejko pokazuje, że koronacji dokonuje Otton III.

1 p. – za zajęcie właściwego stanowiska i uzasadnienie (podanie argumentu)

Komentarz:

Zdający na ogół udzielali poprawnych odpowiedzi. Tym, którzy udzielali niepoprawnych odpowiedzi, zabrakło umiejętności porównania źródeł, często literalnie odczytywali tekst lub opisywali fragment obrazu.

Przykładowe błędne uzasadnienia:

- *ponieważ Bolesław Chrobry na fragmencie obrazu ukazany jest jako klęczący przed Ottonem III i biskupami, którzy nakładają mu na głowę koronę,*
- *ponieważ Bolesław Chrobry przywłaszczył sobie koronę. Matejko stworzył wizję koronacji jako bożego błogosławieństwa,*
- *roczniki mówią o bezprawnym przywłaszczeniu korony przez Chrobrego, a przecież koronacji dokonuje arcybiskup,*
- *scena ta nie ma nic wspólnego z przywłaszczeniem sobie korony przez polskiego monarchę. Scena ma mocny wydźwięk religijny, stąd ciężko mówić by Bóg miał pokarać Chrobrego,*
- *Chrobry nie był zuchwały, koronował go cesarz Otton II.*

Rozdział III

Zadania trudne i bardzo trudne sprawdzały umiejętności z II i III obszaru standardów egzaminacyjnych. Dotyczą one umiejętności:

- uogólniania informacji,
- wyszukiwania informacji w tekście,
- wykorzystania informacji zawartych w tekście w celu usytuowania opisanych wydarzeń w czasie,
- wskazywania podobieństwa skutków wydarzeń,
- wyjaśniania związków pomiędzy faktami historycznymi,
- analizowania źródła w celu pozyskania informacji wyjaśniających problem,
- pisanie własnego tekstu na podany temat.

Umiejętności te były sprawdzane zadaniami numer: 13, 14, 21, 24 i 26.

Zadanie 13. (1 pkt)

Na podstawie rysunku opublikowanego w polskim czasopiśmie satyrycznym w 1934 r. wykonaj polecenie.

[w:] „Wróble na Dachy” 1934, nr 10, s. 7.

Maksim Litwinow – w latach 1930–1939 ludowy komisarz spraw zagranicznych ZSRR.

Rysunek zatytułowany „Ubezpieczalnia międzywojenna” przedstawia trzy postacie: *Hitlera*, *Becka* i *Litwinowa*. Postacią umieszczoną centralnie jest minister Beck, wyposażony w paki

o nieagresji. Rysunek stanowi satyryczny komentarz do prowadzonej wówczas przez wspomnianego ministra polityki równowagi sił.

Podaj stosowaną w historiografii nazwę polskiej polityki, do której satyrycznym komentarzem jest przedstawiony rysunek. Wyjaśnij, na czym polegała koncepcja tej polityki.

Sprawdzane umiejętności:

Od zdających wymagano wykazania się umiejętnością uogólnienia informacji zawartych w źródle ikonograficznym. Zadanie sprawdza umiejętności z II obszaru standardów egzaminacyjnych (II 5 P).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,35	0,36	0,13

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Była to polityka równowagi.

Przykładowe wyjaśnienie:

Polityka ta polegała na utrzymaniu równego dystansu politycznego w stosunku do ZSRR i Niemiec.

1 p. – za podanie właściwej nazwy polskiej polityki i wyjaśnienie jej koncepcji

Komentarz:

Zdający mieli problem zarówno z poprawnym odczytaniem satyrycznego przekazu rysunku, jak również z poprawnym wyjaśnieniem koncepcji polityki, do której komentarzem jest rysunek. Cześć maturzystów błędnie nazywała politykę równowagi polityką *jednakowych odstępów*, sugerując w wyjaśnieniu, że polegała ona na *jednakowych działaniach wobec sąsiadów*.

Zadanie 14. (1 pkt)

Na podstawie wykresu i własnej wiedzy wykonaj polecenie.

Zadanie zostało wyposażone w wykres przedstawiający dane dotyczące liczby repatriantów z ZSRR osiedlonych na terenie wymienionych w tabeli województw w latach 1955–1959 (w tysiącach).

Na podstawie: *Wysiedlenia, wypędzenia i ucieczki 1939–1959. Atlas ziem Polski*, Warszawa 2008, s. 101.

Podaj nazwy trzech województw, do których władze PRL skierowały największą liczbę repatriantów, i wyjaśnij przyczynę tej decyzji.

Sprawdzane umiejętności:

Zadanie sprawdzało umiejętność wpisania w II obszar wymagań egzaminacyjnych na poziomie rozszerzonym. Od maturzystów wymagano wyjaśnienia związków pomiędzy faktami historycznymi dotyczącymi historii Polski po II wojnie światowej (II 2 R).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,42	0,42	0,39

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Województwa: zielonogórskie, olsztyńskie, wrocławskie.

Przykładowe wyjaśnienie:

Repatriantom powierzano gospodarstwa i domy opuszczone wcześniej przez ludność niemiecką.

1 p. – za podanie nazw trzech województw i wyjaśnienie przyczyny zjawiska

Komentarz:

Maturzyści na ogół poprawnie rozpoznawali wymagane województwa, natomiast pewne problemy dotyczyły poprawnego wyjaśnienia zawierającego odpowiedź na pytanie: dlaczego właśnie do tych województw ówczesne władze skierowały największą liczbę repatriantów. Błędne odpowiedzi zdających świadczą nie tylko o braku wiedzy na ten temat, ale również pokazują brak zrozumienia poruszonego w źródle zagadnienia.

Zadanie 21. (1 pkt)**Fragment pracy współczesnego historyka**

[w:] T. Bohun, *Moskwa 1612*, Warszawa 2005, s. 33–35.

Na czele wojsk stanął książę Dymitr Szujski. [...] W czerwcu [skupił] około 30 tys. Moskwicinów oraz [...] kontyngent najemników pod dowództwem Jakuba Pontussa de la Gardie. [...] Wobec konsolidacji sił przeciwnika [...] wyruszyły oddziały [polskie], których zadaniem było [...] zatrzymanie wojsk Szujskiego, idących z odsieczą smoleńszczanom. Na czele [...] stanął hetman Żółkiewski. [Po stronie rosyjskiej] nieopłaceni najemnicy coraz głośniejsz dopominali się żołdu [...]. De la Gardie zamierzał zapłacić im za służbę dopiero po rozbiciu sił Żółkiewskiego, [...] tylko tym, którzy przeżyją to starcie. [...] O świcie 4 lipca naprzeciw wojsk moskiewsko-szwedzkich, pojawiły się siły hetmana. [...] Ich atak wywołał u przeciwnika panikę: husaria – rąbiąc i kłując – wdarła się do obozu moskiewskiego. Tutaj jednak wokół Dymitra Szujskiego skupiło się ponad 5 tys. [piechoty], dysponował także kilkunastoma armatkami [...]. Jazda hetmana była [...] wyczerpana, a [...] miał tylko 100 piechurów, 400 Kozaków i dwa działka polowe. Wobec patowej sytuacji Żółkiewski rozpoczął pertraktacje z najemnikami [...]. I nie pomylił się. [...] Szujski widząc, że nie ma co liczyć na pomoc sojuszników, kazał trąbić do odwrotu.

W których formacjach zbrojnych przeciwnik armii polskiej miał przewagę? Podaj nazwy tych formacji.

Sprawdzane umiejętności:

Zadanie sprawdzało umiejętność wpisaną w II obszar wymagań egzaminacyjnych – sprawdzało umiejętność analizowania źródła w celu pozyskania informacji wyjaśniających problem (II 7 P).

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,49	0,48	0,65
Poprawny zapis rozwiązania: - artyleria - piechota 1 p. – za podanie dwóch właściwych formacji		
Komentarz: Maturzyści mieli problem z podaniem jednej z dwóch wymaganych formacji. Zdający na ogół poprawnie rozpoznawali <i>piechotę</i> , natomiast druga z formacji, czyli <i>artyleria</i> , nie była rozpoznawana. Wśród najczęściej pojawiających się błędnych odpowiedzi wskazywano <i>husarię</i> . Popołniony błąd świadczy o niezrozumieniu treści przekazu źródłowego lub pobieżnym czytaniu tekstu.		

Zadanie 24. (1 pkt)

Wypożyczeniem do zadania są dwie mapy dotyczące działań zbrojnych w czasie powstania listopadowego (wojny z Rosją w 1831 r.) i powstania styczniowego

[w:] H. Samsonowicz, J. Tazbir, T. Łepkowski, T. Nałęcz, *Polska. Losy państwa i narodu do 1939 roku*, Warszawa 2003, s. 307, 354.

Podaj dwie różnice w charakterze działań zbrojnych będących tematem map i wyjaśnij ich główną przyczynę.

Sprawdzane umiejętności: Zadanie sprawdzało umiejętność wpisaną w III obszar wymagań egzaminacyjnych z poziomu rozszerzonego. Od zdających wymagano umiejętności porównywania charakteru działań zbrojnych i wskazania różnic między nimi (III 1 R)		
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,27	0,27	0,13
Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: Różnice: - W powstaniu listopadowym działały regularne oddziały polskiego wojska, a w czasie powstania styczniowego funkcjonowały oddziały partyzanckie. - W czasie powstania listopadowego dominowały wielkie bitwy, a w czasie powstania styczniowego – potyczki małych oddziałów. Przyczyna: w czasie powstania styczniowego powstańcy nie dysponowali już Armią Polską, która w ramach represji po powstaniu listopadowym została zlikwidowana. 1 p. – za podanie dwóch różnic wynikających z analizy map i określenie właściwej ich przyczyny		

Komentarz:

Maturzyści na ogół poprawnie wskazywali różnice, natomiast mieli poważne trudności z określeniem przyczyny różnic. Błędne odpowiedzi pozwalają wnioskować, że zdający zamiast wskazania przyczyny różnic pisali o różnicy dostrzeżonej w charakterze prowadzonych działań podczas obu powstań, powtarzając treści odnoszące się do przedstawionych w pierwszej części wypowiedzi dwóch różnic.

Zadanie 26. (20 pkt)

Zadanie zawiera dwa tematy. Wybierz jeden z nich do opracowania.

Temat I

Krzyżacy – krzewiciele chrześcijaństwa nad Bałtykiem czy najeźdźcy? Scharakteryzuj i oceń działalność zakonu krzyżackiego nad Bałtykiem od XIII do początku XVI w.

Temat II

***Nasze granice? [...] Wszędzie, gdzie nasi walczą i giną**. Scharakteryzuj udział żołnierzy polskich w walkach poza krajem w czasie II wojny światowej i oceń wpływ ich czynu zbrojnego na kształt niepodległej Polski.**

* W. Broniewski, *Monte Cassino*, [w:] tenże, *Wiersze i poematy*, Warszawa 1978, s. 188.

Sprawdzane umiejętności:

Zadanie sprawdzało umiejętność pisania własnego tekstu na podany temat (I–III R)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,41	0,42	0,29

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Ocenianie zadania rozszerzonej odpowiedzi z historii polega na przyporządkowaniu wypracowania do jednego z czterech poziomów. Wypracowanie, które nie spełnia wymogów poziomu I, jest oceniane na 0 punktów.

Zdający otrzymuje za zadanie rozszerzonej odpowiedzi maksymalnie 20 punktów, jeżeli napisał wyczerpującą, logiczną i spójną pracę, poprawną pod względem merytorycznym i językowym. Istotne znaczenie ma poprawność informacji podanych przez zdającego w wypracowaniu. Zamieszczenie informacji niezwiązanych z tematem wpływa na obniżenie punktacji. Jeżeli w pracy zostały zawarte informacje świadczące o zupełnym braku zrozumienia omawianego tematu, to wypracowanie oceniane jest na 0 punktów.

Temat I

Krzyżacy – krzewiciele chrześcijaństwa nad Bałtykiem czy najeźdźcy? Scharakteryzuj i oceń działalność zakonu krzyżackiego nad Bałtykiem od XIII do początku XVI w.

Poziom IV (16–20 p.)

Zdający:

- przedstawił wszechstronnie zagadnienie w syntetycznej formie oraz ocenił działalność

Krzyżaków,

- przedstawił zagadnienie w ujęciu dynamicznym; wyjaśnił złożoność zjawisk historycznych, ukazując różne ich aspekty: polityczne, militarne, gospodarcze, społeczne, kulturowe oraz powiązania pomiędzy nimi,
- świadomie odniósł się do historiografii i oceny historyków (np. Pawła Jasienicy, Henryka Samsonowicza, Mariana Biskupa, Gerarda Labudy),
- sformułował wnioski oraz podsumował rozważania.

Poziom III (11–15 p.)

Zdający:

- przedstawił zagadnienie w syntetycznej formie, dokonał trafnej i celowej selekcji faktów, świadczącej o rozumieniu ich znaczenia i hierarchii, posługując się ze zrozumieniem terminologią historyczną,
- przedstawił zagadnienie w ujęciu dynamicznym; dostrzegł złożoność zjawisk historycznych, podejmując próbę ukazania różnych ich aspektów, np. politycznych, militarnych, gospodarczych, społecznych, kulturowych, oraz związków między nimi, np. znaczenie poparcia cesarza i papieża dla działalności Krzyżaków w Prusach, wpływ Krzyżaków na rozprzestrzenienie się budownictwa gotyckiego i rozwój osadnictwa na terenie Prus, wpływ ucisku fiskalnego w Państwie Krzyżackim na powstanie Związku Pruskiego,
- zaproponował cezury wewnętrzne w opisywanym zagadnieniu, np. stosunki z Państwem Krzyżackim za panowania ostatnich Piastów i za panowania Jagiellonów,
- wykazał się znajomością dokonań takich postaci, jak: Konrad Mazowiecki, książę Witold, Ulrich von Jungingen,
- sformułował wnioski i podjął próbę oceny.

Poziom II (6–10 p.)

Zdający:

- przedstawił w ujęciu statycznym faktografię, która jest potrzebna do udzielenia odpowiedzi na pytanie postawione w temacie wypracowania, właściwie określając ramy chronologiczne i zakres terytorialny zagadnienia,
- opisał niektóre przyczyny i skutki przedstawianego zagadnienia, np. wpływ działalności Krzyżaków na wyniszczenie plemion pruskich, wpływ zagrożenia krzyżackiego na decyzję o podpisaniu unii z Litwą, wpływ zwycięstwa pod Grunwaldem na osłabienie Państwa Krzyżackiego, wpływ Krzyżaków na rozwój gospodarczy Prus,
- prawidłowo użył i zastosował terminologię historyczną, np. pokój w Kaliszu, I pokój toruński, II pokój toruński,
- podjął próbę sformułowania wniosków.

Poziom I (1–5 p.)

Zdający:

- podjął rozważanie nad problemem, podając tylko kilka faktów dotyczących działalności zakonu krzyżackiego, na ogół bez wskazywania związków między nimi, np. walka z pogańskimi Prusami, utworzenie państwa zakonnego, bitwa pod Grunwaldem, wojna trzynastoletnia,
- poprawnie umieścił rozważania w czasie – od sprowadzenia Krzyżaków do Polski aż do ostatniej wojny z zakonem i traktatu krakowskiego.

Temat II

***Nasze granice? [...] Wszędzie, gdzie nasi walczą i giną**. Scharakteryzuj udział żołnierzy polskich w walkach poza krajem w czasie II wojny światowej i oceń wpływ ich czynu zbrojnego na kształt niepodległej Polski.**

* W. Broniewski, *Monte Cassino*, [w:] tenże, *Wiersze i poematy*, Warszawa 1978, s. 188.

Poziom IV (16–20 p.)

Zdający:

- przedstawił wszechstronnie zasługi polskich żołnierzy walczących na frontach II wojny światowej, ustosunkowując się do idei zawartej w cytacie z wiersza; podkreślił wpływ złożonej sytuacji międzynarodowej na zmianę granic i nową rzeczywistość polityczną państwa polskiego po II wojnie światowej oraz fakt, że wielu żołnierzy walczących na Zachodzie nie utożsamiało się z tymi przemianami,
- posługując się terminologią historyczną, wyjaśnił złożoność zjawisk historycznych i ukazał różne ich aspekty: polityczne, militarne, ideologiczne oraz powiązania między nimi,
- świadomie odniósł się do historiografii, zwrócił uwagę na różne stanowiska prezentowane przez historyków (np. Władysława Pobóg-Malinowskiego, Wojciecha Roszkowskiego, Andrzeja Krzysztofa Kunerta) oraz dostrzegł wpływ propagandy komunistycznej na interpretację wydarzeń,
- sformułował wnioski i podsumował rozważania.

Poziom III (11–15 p.)

Zdający:

- przedstawił zagadnienie w syntetycznej formie, dokonał trafnej i celowej selekcji faktów, świadczącej o rozumieniu ich znaczenia i hierarchii, posłużył się ze zrozumieniem terminologią historyczną,
- przedstawił zagadnienie w ujęciu dynamicznym; dostrzegł złożoność zjawisk historycznych, podjął próbę ukazania różnych ich aspektów, np. politycznych, militarnych, ideologicznych,
- zapropozował cezury wewnętrzne w opisywanym zagadnieniu, np. atak niemiecki na ZSRR,
- wykazał się znajomością takich postaci jak, np.: *gen. Władysław Sikorski*, *gen. Władysław Anders*, oraz takich jednostek polskich jak, np.: *2. Korpus Polski*, *Dywizjon 303*, *I Dywizja Piechoty im. Tadeusza Kościuszki*, czy miejsc walki, jak, np.: *Narwik*, *Tobruk*, *Monte Cassino*, *Lenino*,
- sformułował wnioski i podjął próbę oceny.

Poziom II (6–10 p.)

Zdający:

- przedstawił w ujęciu statycznym faktografię, która jest potrzebna do opracowania zagadnienia, właściwie określając ramy chronologiczne i zakres terytorialny zagadnienia,
- opisał niektóre przyczyny i skutki przedstawianego zagadnienia, np. konsekwencje klęski Francji dla kontynuacji walki Polaków z III Rzeszą, wpływ przystąpienia ZSRR do wojny przeciw Niemcom na decyzję o utworzeniu Armii Polskiej na Wschodzie, konsekwencje wyprowadzenia Armii Polskiej z ZSRR, decydujący wpływ ZSRR na kształt polityczny i terytorialny państwa polskiego po II wojnie światowej,
- prawidłowo użył i zastosował terminologię historyczną, np. *drugi front*, *układ Sikorski-Majski*, *Wielka Trójka*, *Rząd Polski na Uchodźstwie*, *bitwa o Anglię*, *koalicja antyhitlerowska*,

państwa osi,
-podjął próbę sformułowania wniosków.

Poziom I (1–5 p.)

Zdający:

- podjął rozważanie nad problemem, podając tylko kilka faktów związanych z tematem, często nieuporządkowanych, zwykle bez wskazywania związków między nimi, np. ewakuacja żołnierzy polskich na Zachód po klęsce w wojnie obronnej Polski, działania polskich oddziałów na froncie zachodnim i wschodnim, ustalanie granic na konferencjach Wielkiej Trójki,
-poprawnie umieścił rozważania w czasie (1939–1945) i w przestrzeni.

Przy przyznawaniu punktów na określonym poziomie w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi egzaminator uwzględniał również poprawność językową i stylistyczną oraz estetykę pracy.

Komentarz:

Zadanie rozszerzonej odpowiedzi wymaga od zdających umiejętności z zakresu trzech standardów wymagań egzaminacyjnych. Muszą się oni wykazać dużą znajomością faktów i wydarzeń, aby dokonać właściwej analizy wybranego tematu, wyciągnąć poprawne wnioski i poprawnie ocenić problem. Brak precyzji w sposobie wyrażania myśli skutkuje zaburzoną logiką wypowiedzi i prowadzi do błędów merytorycznych. Zdający nadal mają trudności z doborem materiału rzeczowego pod kątem wybranego tematu. Brak umiejętności trafnej selekcji faktów oraz ich niefunkcjonalne wobec tematu wykorzystanie, często uwikłane w błędy rzeczowe, skutkuje przyznaniem mniejszej liczby punktów.

Analiza zadania rozszerzonej odpowiedzi pozwala stwierdzić, że zdający częściej niż w latach poprzednich podejmują próbę napisania wypracowania i funkcjonalnie wykorzystują posiadaną wiedzę historyczną.

Zdający często wskazywali tylko niektóre przyczyny i skutki opisanych wydarzeń oraz przedstawiali niektóre zagadnienia potrzebne do realizacji tematu. Mieli problem z przedstawieniem wyczerpującej argumentacji, ponieważ zabrakło im wielu informacji koniecznych do pełnej realizacji tematu, np. w pierwszym temacie omówienia takich kwestii jak: walka z pogańskimi Prusami, utworzenie państwa zakonnego, wpływ zagrożenia krzyżackiego na decyzję o podpisaniu unii z Litwą, wpływ Krzyżaków na rozwój gospodarczy, społeczny i kulturalny Prus, stosunki z Państwem Krzyżackim za panowania ostatniego z Piastów, czy też w drugim temacie: działania polskich oddziałów na froncie zachodnim i wschodnim, ustalenie granic na konferencjach Wielkiej Trójki, konsekwencje wyprowadzenia Armii Polskiej z ZSRR.

Wskazówki dydaktyczne wynikające z analizy jakościowej wybranych zadań z poziomu podstawowego i rozszerzonego

Zdający, przygotowując się do egzaminu maturalnego z historii, powinni łączyć tzw. *twardą wiedzę*, czyli znajomość faktów i wydarzeń historycznych, z umiejętnością jej wykorzystania w nowych sytuacjach poznawczych, w trakcie pracy z różnorodnym materiałem źródłowym. Zważywszy na fakt, że w arkuszu egzaminacyjnym dominują zadania z tzw. *wyposażeniem*, najbardziej skuteczną metodą wydają się być ćwiczenia praktyczne, polegające na wykorzystaniu posiadanej wiedzy historycznej do rozwiązania problemu określonego w poleceniu. Podstawową umiejętnością konieczną do poprawnego rozwiązania każdego zadania jest umiejętność *czytania ze zrozumieniem*. Opanowanie tej umiejętności pozwala na zrozumienie istoty polecenia oraz tekstu źródłowego. Dopiero wówczas można poprawnie analizować różnorodny materiał źródłowy i wyciągać wnioski. Istotnym elementem wpływającym na jakość pisemnej wypowiedzi jest niewątpliwie poprawnie zastosowana terminologia historyczna oraz komunikatywny i precyzyjny język. Zatem ćwicząc rozwiązywanie zadań należy zwrócić uwagę na precyzję wysławiania się, rzeczowy dobór faktów historycznych [selekcja materiału faktograficznego], logiczny i konsekwentny tok wypowiedzi, w której zawarte są związki przyczynowo – skutkowe oraz wnioski częściowe wraz z oceną końcową.